

Zugló Táblák

szöveges gyűjtemény
gyűjtötte: *Szakolczai Áron*

Abonyi utca 14.

A neobarokk stílusú lakóház Moravetz Ferenc és Moravetz István építészek tervei alapján 1901-ben épült Valesio János késműves megbízásából.

1926-ban és 1933-ban (Heim József és Székely Marcell tervei alapján) átépítettek.

Abonyi utca 21. - Szabó József utca 16-18.

A Magyarországi Református Egyház Zsinatának székháza 1907 és 1909 között épült Hajós Alfréd és Villányi János tervei alapján, a késői historizmus és a nyugat-európai szecesszió stílusában.

Abonyi utca 25.

A késői historizmus és a korai art deco stílusjegyeit magán viselő bérvilla Bauer Emil és Guttmann Gyula tervei alapján 1911-ben épült, Kornstein Emil nagykereskedő megbízásából.

Abonyi utca 27. - Izsó utca 8.

A késői historizmus és a közép-európai szecesszió stílusában tervezett lakóház. A Kárpát-medence legjelentősebb zsinagóga építője, Baumhorn Lipót (1860-1932) tervezte maga és családja számára 1907-ben.

Abonyi utca 29. - Izsó utca 9.

A késő szecessziós stílusú lakóház Wellisch Andor tervei alapján épült 1911-ben, Markus Jenő BSZKRT- Budapest közlekedési vállalata - vezérigazgató-helyettes számára.

Amerikai út 25. - Thököly út 123.

1929-1930-ban emelt modern épület Zugló (első) automata telefon központjának (s egy postahivatalnak) adott otthont, emeletén lakásokkal. Tervezői Klucsik (Koromzay) Vilmos és Keresztes Emil.

Amerikai út 37.

A neobarokk stílusú ház 1930 körül épült, valószínűsíthetően Kovatsek Ferenc építőmester I munkája. Első tulajdonosa Schmidt Mihály ligeti állatidomár és cirkuszigazgató (született 1874-ben), valamint 1884-ben született felesége, Picard Rosina műlovarnő. Hídat verj, ne éket. Ez volt Anton Straka (1893-1945) jelmondata, hitvallása. Itt, ebben az épületben lakott Csehszlovákia kultúrattaséjaként az 1930-as években. A kultúra igazi nagyköveteként rendkívül sokat tett a cseh-szlovák-magyar kapcsolatokért. Irodalmi szalonjának kultúrestjein a kor legkiválóbb magyar alkotói vendégeskedtek.

Amerikai út 48.

Az Art deco stílusjegyeit megjelenítő igényes villa 1911-12-ben épült, Benedek Dezső tervei nyomán, Szirch Károly számára.

Amerikai út 51.

A magasföldszintes városi kúriát Wolfram Gergely tervezte 1896-ban Politzer Adolf kereskedő számára.

Amerikai (út) 53-55.

A Pesti Chevra Kadisa intézménye, az elaggott vakok és elszegényedett idős kereskedők otthonaként 1913-14-ben épült, a magyar építészet nagymestere, Lajta Béla irodájának tervei alapján.

Ezen a telken állt korábban az Amerikai útnak nevet adó Amerikai Zászlóhoz címzett vendéglő, amely 1876-ban az amerikai Függetlenségi Nyilatkozat századik születésnapján, amikor Amerika dicsőségétől volt hangos egész Európa - nyílt meg az ausztriai születésű fogadós, Druschka Ferenc üzletként.

Amerikai út 57.

A Pesti Chevra Kadisa Gyógyíthatatlan Betegek Otthona Lajta Béla, a korszakos jelentőségű építész egyik főműve. 1910-11 -ben épült fel. Főhomlokzatát Teles Ede Mózes szobra ékesíti.

Amerikai út 59.

A családi villa az 1920-as években épült, Haas Mór részvénytársasági igazgató számára. Az 1980-as években itt élt Zenthe Ferenc (1920-2006), a Nemzet színésze, az 1990-ben alapított Hermina mező Polgári Köre örökös tiszteletbeli elnöke.

Amerikai út 64.

A harmincas évek végétől itt élt Dénes Oszkár (a közönség kedvence: Muki) operettsztár, komikus, táncoskomikus (1891-1950), és felesége, Bársony Rózsai (1909-1977), a híres primadonna, népszerű színésznő.

Amerikai út 73/b.

Az 1941-ben Földes Nándorné tulajdonaként, Görög Rudolf tervei alapján hozzáépítéssel és emeletráépítéssel bővített egykori villa 1870-től Fest Imre (1817-1883) politikus, közgazdász, Andrássy Gyula majd Lónyay Menyhért kormánya földművelés-, ipar- és kereskedelemügyi államtitkárának a nyaralója volt. Az 1860-as évek végén, Herminamező nyaralótelepként zajló betelepülése első periódusában építtette Szabó Albert ügyvéd.

Amerikai út 74.

Itt lakott az 1930-as évek elejétől Wallesz Jenő (1871-1943), a Népszava és a Pesti Napló újságírója, író, a mulató Budapest legjobb ismerője, feleségével, Gyenes Gittával (1888-1960) festőművésszel u porcelánfestés egyik legkorábbi magyar művelőjével, s leányukkal, Lucával, József Attila (egyik) reménytelen szeleimével. Híres irodalmi-művészeti szalonjukban megfordult a két háború közötti művészvilág színe-java.

Amerikai út 76.

Az Art deco lakóház Suppinger Ferenc tervei alapján épült 1929-ben. Itt lakott Vadas Ferenc művészettörténész (1958-2010), a kiemelkedő tudású városhistorikus, akinek sok éves kutatásai alapozták meg a Zugló épített örökségének védelmében folyó civil és hivatalos akciókat a harmadik évezred első évtizedében.

Amerikai út 81-83. és 85-87.

A két kétemeletes ikerbérházat Brüll Sándor tervei alapján 1931-ben építtette Spitz Lipót építési vállalkozó Kaufmann Mórné beruházásaként. Az első világháború után Herminamezőn már jellemzően nem családi házak és különösen nem nyaralóvillák, hanem a környék jelentős vonzerejét kiaknázó nagyobb, de igényes, és - mint ebben az esetben is - kiváló minőségű bérvillák épültek.

Amerikai 90/b-c. - Edison utca 3-5. - Erzsébet királyné útja 10/d-e.

A lakóépület-együttest - egyfajta szocialista lakóparkot - az Országos Vízügyi Felügyelőség építtette Mandel Tamás tervei alapján 1958-1960 között modern stílusban.

Amerikai út 96. – Dorozsmai 2-16. – Kolumbusz 87.

A háztömbnyi területen, annak a Kolumbusz utca és Dorozsmai utca sarkára tájolt részén áll a hajdan (1948-ig) a háziasszonyképzést szolgáló, 1908-ra fölépült Amizoni Intézet. Fővárosi védett épület. A tömbnyi telek Amerikai úti frontján 1967-68-tól áll az egykori KIS90Z-iskola és diákszálló modern stílusú épületegyüttese, tervezője Koltai Endre. Zugló védett építészet öröksége.

A tömb Kacsóh Pongrác úti vonalához közel található Herminamezői földszintes nyaralóházat Pollack Ágoston tervezte 1850-ben Nádosy István, a Polgári Őrsereg főkapitánya - belvárosi Posztókereskedő - számára.

Cházár András utca 5.

Rákos Manó szobrászművész (1840-1930) műtermes villáját Franz Matouschek (1874-1935) osztrák építész, Otto Wagner egyik legtehetségesebb tanítványa tervezte 1907-ben. Homlokzati kialakítása a bécsi

geometrikus szecesszió, a cseh építészeti kubizmus stílusát tükrözi. Rákos műtermében más jeles művészek is alkottak, többek között Valkó László és Hadik Gyula (1925-2013) szobrász.

Cházár András utca 9. - Abonyi utca 11.

Az osztrák szecesszió hatását mutató bérvillát Löffler Béla (hosszú ideig dolgozott a korszakos építőművész, Lajta Béla irodájában) és Löffler Sándor építészek terveztek, 1909-ben.

Dózsa György út 11.

Az érett historizmus stílusában 1890 körül épített lakóházban a 20. század hajnalán néhány esztendeig a magyar irodalom két óriása: Babits Mihály (1901-1905 között) és Tóth Árpád (1912-1915 között) bérelt lakást.

Dózsa György út 17. - Abonyi utca 1.

A historizmus és szecesszió stílus jegyeit magán viselő lakóház Karvaly Gyula tervei alapján 1910 és 1911 között épült. Lépcsőházi traktusa Zsolnay-majolika díszes. Neves lakója volt az 1930-as évektől Latabár Kálmán (1902-1970) a 20. század nagyszerű komikusa. Emléktáblájának domborművet Kiss László szobrászművész készítette.

Dózsa György út 19. - Abonyi utca 2.

Építtetője Weisz Miksa, a szecessziós stílusú bérpalotát a Nagy és Benedict építész iroda tervezte. Épült 1906-ban. Különösen figyelemre méltóak figurális és növényi motívumokból álló stukkódíszei.

Erzsébet királyné útja 2/a. - Hermina út 33.

1939-1940-ben épült ez a modern stílusú, kétemeletes sarokbérház, amely a két világháború közötti reprezentatív villatípus jegyeit vonultatja fel. Eredetileg az épület minden szintjén három darab kétszobás lakást alakítottak ki. Építtető: özvegy Hídvégi Miklósné Szabó; Róza Tervező építész: Schömer Ferenc; Feltételezhető kivitelezője: Lipták Pál

Erzsébet királyné útja 3. - Hungária 167-169.

A Pesti Chevra Kadisa 1891-1892-ben építtette fel a Hungária körúti Aggok Házát (Sínylők Menháza). A neoreneszánsz stílusú épületben 1892-től másfélszáz elszegényedett idős ember talált menedéket, ellátást. A századfordulón az udvari szárnyakat bővítették, majd 1925-ben emelettel látták el, további ötven férőhelyet teremtettek a rászorulóknak. Az államosítás után az épületben szociális otthont, speciális kórházi ellátást nyújtó intézményt működtettek. Modernizáló átépítésére 1962-ben került sor. Tervező építészek: Freund Vilmos műépítész (1891-1892), Schwartz Jenő és Fábíán István (1925), Rostás Margit (1962)

Erzsébet királyné útja 5-7. - Mexikói út 67.

1890 körül itt, az akkor még nagyrészt lakatlan utcason nyílt meg az első, svájci házakra emlékeztető, fachwerk-stílusban épült vendéglő, amely a Trieszti Nőhöz elnevezést kapta. A név feltételezések szerint onnan származik, hogy az alapító tulajdonos felesége Triesztben született. Első évtizedeiben tipikus zöld vendég lóként működött, de az első világháborúig sztrájtanyaként is népszerű volt a munkásmozgalmárok körében. A vendéglő 1910-től az államosításig Neumann Jakab és családja tulajdonában állt. Az 1950-es évek elején munkásszállásként, majd Vadászkert névvel ismét vendéglőként üzemelt. 1987- 1988-ban Seyfried Gusztáv tervei alapján megtörtént az épület teljes rekonstrukciója. A később megnyílt Trófea Étterem a régi ház egykori jellegzetes oszlopos bejárati elemeit, valamint a sarokbástyát is átmentette az átépítés során.

Erzsébet királyné útja 6/b.

Bernfeld Mór bőrkereskedő nyaralója állt ezen a telken, aki ingatlanát és vagyonát 1907-ben, halála évében a városra hagyta, hogy itt fiúnevelő otthont nyissanak. Az intézmény 1912-ben tizenkét növendékkel kezdte meg működését, de mivel 1917-től egyre fogyott a pénzkeret, fenntartását 1922-ben Budapest vette át az alapítványtól. Ekkor bővült toldaléképülettel, emelettel, már mint „községi árvaház”. A második világháború után egy ideig még ez a funkciója, ám az utóbbi évtizedekben hajléktalan szálló, családok

átmeneti otthona, krízisotthon, utógondozó volt. A 2010-es évektől az épület gyermekvédelmi befogadó otthonként funkcionál.

Erzsébet királyné útja 11.

Egy család négy jeles tagjának is itt volt az otthona. A családfő, Kemény Gábor (1883-1948) Kossuth-díjas pedagógus, a neveléstudomány és a közoktatás teoretikusa, egy ideig az Országos Közoktatási Tanács alelnöke volt, aki 1934-től haláláig lakott itt. Ugyancsak itt élt író, művészettörténész, műfordító lánya, Kemény Katalin (1909-2004), aki 1937-ben kötött házasságot Hamvas Béla (1897-1968) íróval, filozófussal, a magyar progresszív irodalom egyik legnagyobb alakjával. A második világháború alatt bombatalálat érte a házaspár óbudai lakását, 1945-ben költöztek ide. Kemény Katalin húga, Judit (1918-2009) képzőművész, szobrász 1934 és 1943 között élt itt, édesapja lakásában.

Erzsébet királyné útja 12/b.

Tolnai Simon (1868-1944) villájaként tartja számon a közemlékezet az 1891-ben historizáló stílusban épült nyaralót. Tolnai azonban csak az 1920-as évek végén vette meg a házat. Építtetője Kuncz Ferenc „műkertész” - azaz virág- és dísznövénykertész - volt. Tolnai Simon könyvkiadóként, nyomda- és lapvállalat tulajdonosként lett híres és ismert. Tolnai Világlapja, Tolnai Világlexikon, Tolnai Regénytár és számtalan más népszerű és klasszikus tartalmú kiadvány készült cége gondozásában az 1890-es évektől az 1940-es évekig. Tolnai Simont Magyarország német megszállása után az elsők közt hurcolta el és deportálta Mauthausenbe a Gestapo.

Erzsébet királyné úti lakótelep

A 24 épületből álló lakótelep 1954-1957-ben épült fel a Dorozsmai utca - Erzsébet királyné útja - Uzsoki utca határolta területen. A szabadon álló, eredetileg kétemeletes, lapostetős házakra az 1970-es, 1980-as években harmadikemelet, néhány esetben magastető került. A lakótelep a szocialista realizmus iskolapéldája, ám struktúrájában, épületei tömegformálásában, a bejáratok, a konzolos erkélyek esztétikus megjelenésében barátságosabb, otthonosabb környezetet teremt a szokásos lakótelepekhez hasonlóan. Tervezők: Dúl Dezső és Oltai Péter

Erzsébet királyné útja 15/a-b.

Építtetője és kivitelezője 1892-ben Guttwillig József építőmester, aki néhány évig saját nyaralójaként használta a historizáló stílusú házat. Az épületet a millennium évében vásárolta meg Frim Jakab (1852-1919). A tanító, gyógypedagógus 1875-től a rákospalotai intézetében elsőként foglalkozott Magyarországon értelmi fogyatékosok nevelésével. A Frim Intézetet - amely rövid ideig ebben az épületben is működött - saját vagyonából 1896-ig tudta fenntartani. Az első pesti gyógypedagógiai iskola megszűnése után a ház az övé maradt, a családjával lakta.

Erzsébet királyné útja 17.

A nyaralóvillát 1896-ban építtette dr. Frim Jakab. A változó bérlők sorában a húszas években tűnik fel Slachta (Schlachta) Margit (1884-1974) neve. A Szociális Missziótársulat tagja 1920-ban országgyűlési képviselőként a Keresztény Nemzeti Egyesülés Pártja soraiban kezdte meg politikai karrierjét. Meghatározó jelentőségű szereplője volt a hazai nő- és feminista, valamint az elesetteket támogató mozgalmaknak. 1923-ban megalapította a magánfogadalmas szerzetesrendet, a Szociális Testvérek Társaságát. Nyilvánosan tiltakozott a zsidótörvények ellen, Thököly úti rendházukban a negyvenes években üldözötteket bújtatottak mellett Heltai Jenőt és Radnóti Miklós feleségét. Elítélte az iskolák államosítását, amely miatt politikai pályafutása is véget ért. 1949-ben az Amerikai Egyesült Államokba menekült. A Frim Jakab, majd örökösei tulajdonolta villában Slachta húgával és édesanyjával együtt lakott.

Erzsébet királyné útja 23.

Az 1890-es évek második felében építtette fel herminamezei nyaralóját Bayer László, belvárosi orvosi és sebészeti „műszergyáros”. Örököseitől a harmincas évek elején vásárolta meg Rutkai (Ruttkai Antal, az Andrassy úti Divatcsarnok akkori tulajdonosa, a fővárosi kereskedelmi elit tagja). A villa a klasszikus historizmus szép példája. Különösen figyelemre méltó öntött- és kovácsoltvas kerítése, tornácmellvédjének állványzata ??? korlátja.

Erzsébet királyné útja 25.

Pucher József, a 19. század második felének meghatározó jelentőségű budapesti építési vállalkozója az 1880-as évek elején saját maga és családja számára itt rendezett be nyaralóházat 1890-től Laky Adolf (1829-1910), a híres pesti ötvös, aranyműves az ingatlan új tulajdonosa. (1867-ben, készülve Ferenc József magyar koronázási ceremóniájára, Laky Adolfot bízták meg Szent István koronájának restaurálásával.) Laky villáját a Mészáros-Gerstenberg Iroda tervei alapján bővítették, és némileg át is alakították. Az utcát, amely villája mellett található az Erzsébet királyné útjával, 1911 óta jelölik a nevével.

Erzsébet királyné útja 26-28. - Róna utca 222-228.

A szabadon álló, kétemeletes, magastetős ikerbérházakat Virágh Pál tervezte, romantikus jegyeket mutató modern stílusban. Az épületek alaprajza más és más, mégis harmonikus egységet alkotnak. Pálcás korlátú erkélyeik, a szegmensívben záródó loggiák és a körablakok egyedi jellege értékes elemei az épületeknek. Első lakói 1942-ben költöztek be új otthonukba.

Erzsébet királyné útja 33-39. - Róna utca 214-220.

A 19. század második felében Hechenast Gusztáv (1811-1878) nyomdász és könyvkiadó két, szerény megjelenésű, hosszú, sokablakos, egyszerű homlokzati kialakítású nyaralója állt itt. Az utcához közelebbit 1955-ben lebontották, a minden díszétől megfosztott távolabbi épület napjainkban iskolaként funkcionál. 1955-1957-ben épült fel az addig jórészt üres nyaralótelken a Jókai Mór Általános Iskola, Dúl Dezső terve alapján. Az építész a szocreál kötelező alkalmazását megtagadva modern, funkcionális felfogásban alkotta meg a házat, elemei skandináv hatást mutatnak.

Erzsébet királyné útja 112-114.

Az 1907-ben alapított Gróf Csáky László Prakfalvi Vas- és Acélgyártó Rt. gyártelepét az 1920-as évek elején néhány esztendő alatt építették fel. Az Ajax-féle nemesacél-szabadalom gyártási jogának megvásárlásával a cég komoly piaci pozíciót szerzett. Magas színvonalon, exportra is gyártottak reszelőket, fémfűrészlapokat, -szalagokat, gépeket, síngyalut.

Üzemépületeik közül a főútra tájolt iroda- és kereskedelmi „központ különösen igényes kivitelezésű, az utcaképet is meghatározó szép ház. Historizáló alapstílusát ismeretlen tervezője Art déco elemekkel gazdagította. A cég 1943-ban megszűnt, a gyártelep egy részét ingatlanforgalmazónak adták el. Az épületegyüttes fennmaradt része ipari műemlék.

Gyarmat utca 30.

Berkes Béla sztárprímás (és főleg neje, a kasszakulcsot kezelő Vidák Katalin) 1912-ben építtette a Lindwurm testvérekkel barátságos családi házat. Tetején kilátóval. (Ez a jellegzetes ismertetőjegye Herminamező egykori nyaralóinak szinte teljében kihalt a gyakorlatból.) Berkes bejárta bandájával egész Európát, aztán fia, az ifjabb Berkes Béla fél Amerikát. 1922-ig élt itt a család. Tíz évvel később vásárolta meg az ingatlant Harsányi Károly, egy újabb világsztár: a Nobel-díjas Harsányi János (1920-2000) édesapja. A játékelmélet matematikájának tudósa maga is patikusként kezdte pályáját - 1942-ben szerezte meg a diplomát - és egy ideig apjának a Bosnyák-Róna utca sarkán berendezett gyógyszertárában dolgozott. S persze itt élt, ebben a villában (a munkaszolgálat elől bujkálva sok hónapnyi szünettel), egészen 1950-ig, amikor örökre elhagyta Magyarországot. 1994-ben vehette át korszakos kutatásaiért a közgazdasági Nobel-díjat. A híres zuglói családi ház fővárosi védelem alatt áll.

Hermina út 3.

Tervezője és építtetője a jó nevű vállalkozó, egy időben kereskedelmi államtitkár, Lipták Pál (1874-1926). A nagypolgári villa 1925-re épült fel.

Hermina út 12.

Zugló egyik legelső modern társasháza. Tervező: Platschek Imre, épült 1932-ben.

Hermina út 9-15.

Az Erzsébet Nőiskola, a magyar nőnevelés első rangos intézménye Hermina úti oldalszárnyában

1948 óta működik az általános iskola. A szecessziós ház tervezője Baumgarten Sándor és Herczeg Zsigmond. 1902-re épült fel.

Hermina út 18.

A neobarokk stílusirányzat különleges értéket képviselő példája. 1914-ben épült Gyukits Gyula, a Gizella úti kalapgyár tulajdonosa számára Schannen Ernő és Schannen Artúr terve alapján.

Hermina út 19-21.

A fehér apácák (Szent Ferenc-rendi Mária Misszionárius Nővérek Társulata) rendháza és kápolnája. Az előbbi 1926-ra, a templom 1936-ra épült fel. Tervező: Lechner Jenő.

Hermina út 23.

Hermina-kápolna. A városrésznek nevet adó romantikus stílusú kegyes építmény nevét; József nádor köztiszteletben álló, korán elhunyt leányáról, Hermina főhercegnőről (1817-1842) kapta. Pest polgárai közadakozásból építették Hild József tervei alapján. 1854 nyarán adták át a már formálódó, lassan betelepülő Zuglónak ezt az első templomát.

Hermina út 35-37.

Az art deco stílusú ikerbérházat Goór Lajosné Wabitsch Lujza, a két háború közötti mondén szórakoztató ipar nagyasszonya építtette 1929-ben. Tervező: Vágó László.

Hermina út 53.

A telek mélyén áll - a Bethesda Kórház udvari pavilonjaként - Zugló első polgári épülete, Bartl János klasszicista stílusú nyaralószállója. Oláh Elek 1838-ban épült vízgyógyintézetét alakította át, bővítette emelettel a vagonos belvárosi kávéház 1842-43-ban. Terveit Hild József, készítette. A Bethesda utcára néz a Bethesda Kórház főépülete, amelyet az építtető, a német református leányegyház 1890-ben adott át rendeltetésének.

Hermina út 55.

Építtető: Pogány Tivadar és Sándori Pál, tervezők: Bálint Károly és Sándori Pál, kivitelező: Bíró Elemér, belsőépítész: Kovács Zsuzsa iparművész. A modern stílusú egyemeletes családi villa 1934-ben épült.

Ilka utca 41.

Az 1922-23-ban épült neoklasszicista villát Hikisch Dezső tervezte. Építtetője és lakója Balázs Béla Hugó kormányfőtanácsos, a Magyar Fémlemezipari Rt. vezérigazgatója. 1899-ben alapított üzeme is zuglói, az Erzsébet királyné útja 57-61. szám alatti telepen edényeket, csöveket, lemezeket gyártott. Az államosítás után mint Alumíniumárugyár működött tovább. Az 1920-as évektől Balázs a Magyar Automobil Club egyik választott vezetője volt.

Ilka utca 43.

A késői historizmus stílusában épült 1927-ben ez a hatlakásos bérvilla. Építésze Hofstätter Béla volt, akinek nevéhez a harmincas években több jelentős modern, főleg lipótvárosi bérpalota (például a Dunapark-hazák) terve fűződik. Az építtető édesapja, Hofstätter Guttmann borkereskedő volt.

Ilka utca 46.

A magastető, késő szecessziós stílusú villa 1914-ben épült Kosch K. Traugott, Szászrégenről Pestre költözött patikus és neje részére. Már az 1900-as évek elejétől állt itt egy hazácska, dr. Kugel Mór fogorvos tulajdona. Ezt az épületet bontatta le Kosch, miután 1914-ben Pál Hugó építész elkészítette új hazának tervét. Az építőművészt 1920-ban a Tanácsköztársaság körüli tevékenysége miatt kizárták az építész kamarából, Berlinbe emigrált. Itt sikeresen dolgozott, de azt követően, hogy a harmincas években hazaköltözött, nemigen kapott megbízást, holott kitűnő rajzoló, jeles grafikus is volt. Nevét, tehetségének emlékét a korai modern építészet emblematisztikus alkotása, a trencsényi zsinagóga őrzi.

Ilka utca 54.

A historizáló villa 1910 körül épült Benedek Dezső építész, vállalkozó, a főváros törvényhatósági bizottsága tagjának terve alapján. Az első világháború éveiben négy szobájában Erzsébet királyné otthon néven negyvenágyas katonai szanatóriumot, utógondozót rendezett be a főváros. Az intézményt a Vöröskereszt működtette, adminisztratív vezetőnek pedig Benedek Dezsőt kérték fel.

Ilka utca 56.

Paulheim Ferenc építési vállalkozó neobarokk stílusú manzárdtetős, magasföldszintes, domborművekkel díszített villája 1922 és 1926 között épült. Fia, ifj. Paulheim Ferenc tervezte. Az idősebb Paulheim mintegy három évtizeden át volt a VII. kerület, Erzsébetváros törvényhatósági bizottságának tagja. 1938-ban helyére fiát választották be, immár Rákosváros (Zugló) helyhatósága tagjainak sorába.

A historizáló villa 1910 körül épült Benedek Dezső építész, vállalkozó, a főváros törvényhatósági bizottsága tagjának terve alapján. Az első világháború éveiben négy szobájában Erzsébet királyné otthon néven negyvenágyas katonai szanatóriumot, utógondozót rendezett be a főváros. Az intézményt a Vöröskereszt működtette, adminisztratív vezetőnek pedig Benedek Dezsőt kérték fel.

Ilka utca 61. - Ajtósi Dürer sor 31.

A bécsi műegyetemen diplomát szerzett Gaál Bertalan tervezte ezt a két utcára tájolt bérpalotát. Klasszicizáló stílusát átszínezik a lecsengő szecesszió és az ébredező art deco jegyei. 1912-ben épült, építetői Vértes H. Hugó bőrnagykereskedő és veje, dr. Unterberg Adolf orvosprofesszor. A harmincas évektől, és még 1944-ben is itt lakott a Vértes család: a bőrkereskedő özvegye és fia, Vértes István, a Wiener Bertalan Utóda Vértes H. Hugó cég utolsó képviselője.

Izsó utca 7.

Habrill Károly építész családi villája, 1905-ben épült a késői historizmus stílusában. 1911-től Hűvös László gyógyszerész volt a tulajdonosa.

Jávor utca 5/a.

A villa tervét 1915-ben a Bálint és Jámbor stúdió készítette, építetője Jónás Károly, a Magyar Tudományos Akadémia gondnoka volt. A világháború végén Fried Ernő, a húszas években pedig Fehérvári Aladár építésmérnök a tulajdonos. Utóbbi nevéhez az épület jellemzőit alig érintő kisebb átalakítások fűződnek. 1945 után Philipovics Viktornak, a Magyar Nemzeti Bank főfelügyelőjének feleségéé lett a ház.

Jávor utca 5/b.

A ház 1907-ben épült, Hegedűs Ármin tervezte. A húszas évek közepén vásárolta meg Tornai Gyula festőművész, ő azonban nem tudta törleszteni a hitelét, ezért a ház helyiségeit bérbe adta. Főleg a felsőbb társadalmi osztályok tagjai élveztek a villa kiváló adottságait. Míg közeli, saját villája fel nem épült, itt élt egy ideig Balázs Béla Hugó, a Magyar Fémlemezipari Rt. vezérigazgatója. 1930-tól internátus, nemzet kerti játszóiskola, zeneiskola várta a gyerekeket, de volt itt Családi Gyermekotthon is (1932), sőt meg testező tanfolyamokat is indítottak a házban.

Jávor utca 11/a.

Hegedűs Ármin nyaralója volt ez a szecessziós stílusú épület, amely 1905-ben készült el, és természetesen maga a mester tervezte. Domborműveinek alkotója Ney Simon épületszobrász.

Jávor utca 13.

Ez az épület késői darabja a zuglói - istvánmezei - villaépítési gyakorlatnak. 1931-ben tervezte Erdős Ármin könyvkiadó felkérésére a kiváló építész, Komor Marcell. Hamarosan emelettel bővült: a ráépítés követi az alaptömeget és a Bauhaus stílusának elemeit mutatja.

Jávor utca 14.

Modern stílusú villa, amelyet Freund Dezső 1933-ban tervezett Déri Vilmos és Déri Emil számára. Emil lakott itt, mérnöki irodájuk - harmadik testvérükkel, Alfréddelektrotechnikai gyárak vezérképviselétélettá el. Vilmos az Angol-Magyar Bank igazgatója, az 1930-as évek második felében a Budapesti Sakk-kör elnöke volt.

Mexikói út 43. - Szabó Lőrinc utca 1.

1932-ben vásárolta meg a telket Péter Róbert az orvosegyetem élettani intézetének műszerésze, technikus. Abban az évben az új tulajdonos tragikus hirtelenséggel elhunyt. Így nem láthatta a telken az 1933-ban felépült házat, amelynek tervét feleségével együtt Vezekényi Bokross Lajos zuglói építési vállalkozótól rendelte meg. 1937-ben az özvegy egy további emelettel bővítette az ingatlant. A bérvilla a mérsékelt modernizmus jegyeit mutatja. Homlokzata egyes traktusainak nyerstéglából készült a burkolata, a vaskorlátos, félkörívben záródó, elegáns erkélyek egyedi és igényes megjelenést kölcsönöznek az épületnek.

Mexikói út 47/a.

A szabadon álló magastetős, díszített, modern stílusú bérház 1932-ben épült Terveit Öllé Lajosné, az Építő és Parcellázó Kft. ügyvezetője készítette Puskás Károllyal. 1933-ban a Magyar Vasutasok Országos Szövetsége vásárolta meg az épületet. Aszimmetrikus utcai homlokzata, ablakkiosztása, erkélyei és azok pilléres alátámasztása, valamint az utcai első emeleti ablaksor magasságában elhelyezett angyalszobor nyilvánvaló jelzése annak a szándéknak, hogy az ingatlancég a környék igényes villaépítési hagyományait követte a terv megvalósítása során. Mint az hamar bebizonyosodott, a vevő szándékaihoz jobban illett volna homlokzati dísznek egy mozdonykerék.

Mexikói út 52/b.

A fachwerk stílusú ház a 19. század második felének hegyi nyaralóstílusában épült 1896-ban, a millenniumi kiállítás mezőgazdasági szakcsoportja igazgatósági pavilonjaként, a Löwy Dávid és fiai cég, valamint Pohl Károly építőmester kivitelezésében. 1897-ben lebontották, s oldalszárnyait kissé megkurtítva (tervező Jakab Dezső) Pohl nyaralójaként újra felépítette jelenlegi helyén. Idővel lakóépületté nyilvánították, a tulajdonosa lakta haláláig, 1925-ig. A környéken Vadász házként emlegették.

Mexikói út 59-60.

„Lovag Wechselmann Ignác és neje, Neuschloss Zsófia Vakok Intézete" 1907-1908-ban Lajta Béla terve alapján, szecessziós stílusban épült. Wechselmann építési vállalkozó volt, nevéhez fűződik többek között a Dohány utcai zsinagóga kivitelezése. Nagy összegű hagyatékát átörököltette alapítványa mindenkori kezelőire azért, hogy abból segélyezzék a nyugdíjas pedagógusokat, valamint tanítsák és gondozzák a vak gyermekeket, felekezetre való tekintet nélkül. A legjobb mestereket kérték fel a mestermű megalkotására: Lajta mellett Róth Miksát (ólomüveg ablakok), Galambos Jenőt (réz - és kovácsmunkák) és Weisinger Győzöt (kőfaragó munkák). A főbejáráshoz vezető lépcsősor bal oldalát kísérő kerítésszakaszon, továbbá végig a főhomlokzat előtti kerítésen egykor Braille-írással készült feliratok voltak olvashatók - klasszikus sorok Kölcseytől Eötvös Józsefig.

Mexikói út 63-64.

A Nyomorék Gyermek Országos Otthonát a Deák Ferencről elnevezett szabadkőműves páholy alapította. 1907-ben vették meg a telket, és rendelték meg az Art Déco stílusú épületterveit Medgyes Alajos műépítésztől. Az első negyven mozgásában korlátozott gyermek 1913-ban költözhetett be az épületbe, ahol nem csak gyógyulhattak, de szakmát is tanulhattak. Az intézmény az első világháború éveiben hadikórházként fogadta a sérülteket. 1946-ban az államosított épületet kórházzá alakították, az addig ott élőket pedig beköltöztették a szomszédban álló Wechselmann Intézetbe. A legutóbbi évtized fejleménye, hogy a két ház egy kézbe került: a Lajta-ház - ahogy a Mexikói út 59-60-at sokan ismerik - és a Medgyes-ház már egyazon intézményként működik. Itt kapott helyet 2010 őszétől a teljes rekonstrukció után a Mozgásvizsgáló Országos Szakértői és Rehabilitációs Bizottság és a Gyógypedagógia Szolgáltató Központ is.

Róna utca 117.

Az 1890-es évek legelején épült ez a korra és a városrész építkezésére jellemző földszintes nyaraló. A cím ekkor VII. kerület, Erzsébetváros, Kiszugló, Róna u. 23. (1961-1990-ig Lumumba utca 117.) Építtetője Müller Ferenc órásmeister, tervezője és kivitelezője a jónévű építőmester Jamnitzky Lajos. Müller Ferenc 1879-ben a belvárosban, a Városház utca elején nyitotta meg órásüzletét, mely ugyan már más név alatt, de jelenleg is működik. A Róna utca túloldalán - Törökőr városrész - egészen az 1940-es évek végéig bolgárkertészek földjei húzódtak. A kiváló fotóművész Kinszky Imre képei szerencsénkre megőrizték ezt a sajtós világot, benne a lóval hajtott vízkiemelő művet az un. „bolgárkereket” is. Az újonnan kialakuló városrész közlekedését a Thököly úton járó omnibusz szolgálta, ennek végállomása egy ideig a Róna utcai kereszteződésben volt.

Róna utca 131.

Igényes és jellegzetes családi ház, a városrész (Kiszugló) betelepülésének korai időszakából. Az 1890-es években a telek Komócsy Lajos hírlapíró - a Komócsy utca névadója - tulajdona. 1892-ben Gyöngyösy János jogász megvásárolja, és 1900-ban felépítteti a házat. Tervezője és kivitelezője Blastik József építőmester. A húszas években Gyöngyösy veje, Kutassy Béla, a fővárosi segédhivatal igazgatója a tulajdonos.

Róna utca 137.

1897-ben épült Rock Károly kőművesmester számára, Heufich Adolf tervei alapján. Az épületben működött a Miszler testvérek nyomda és papírfeldolgozó üzeme az 1940-es években.

Stefánia út 1. - Hungária körút 60.

A késő szecesszió stílusában épült a műtermes családi ház 1911-ben. Építtetője Spalt Mátyás, a Tattersall - a Nemzeti Lovarda - vendéglőjének bérlője. Terveit fia, Spalt János készíthette, aki szobrászként itt rendezte be műhelyét. Magát gipsz-műkő-márványszobrásznak nevezi, de kőművesmunkát, sírkőkészítést is vállal. Egyetlen köztéri alkotásáról tudunk, dolgozott Bihari János margitszigeti mellszobrán. A mű a második világháborúban elpusztult. Spalt működése fénykora az első háború utáni két évtized. 1943-ban halt meg. Bizonyosan jó néhány budapesti (s talán vidéki) ház homlokzatán máig megmaradtak stukkói, s nem kétséges, hogy ő öntötte műköbe a kapuoszlopokat koronázó puttófigurákat.

Stefánia út 13.

A historizáló elemeket felvonultató, art deco stílusú, háromemeletes bérvilla 1932-ben épült. Luxusként hirdeti a befektető, Weiss Béla: „Minden lakáshoz erkély”. Oromzatdíszét, homlokzati stukkóelemeit, a bejárat melletti szoborfülkében álló, figyelemre méltó szobrocskát a „szomszéd” Spalt János szállíthatta. Maga Weiss Béla a Józsefvárosban lakott, a legkevésbé sem luxus bérházban. 1944-ben az egyike volt a budapesti csillagos házaknak. Az ide parancsolt, az eleve itt lakók részt vettek 1944. október 15-17-e között a Kis Varsóként megnevezett, kegyetlenül levert felkelésben. Hogy Weiss Béla harcolt-e a nyilasokkal, hogy túlélte-e 1944-45-öt, nem tudjuk. De azt igen, hogy a luxus bérvilláját, megelőzve a jogszabályi felszólítást, már 1939-ben eladta Karner Vilmos pestszentlőrinci péknek. A következő történelmi forduló évkörében aztán Karnert is „megszabadították” tulajdonától.

Stefánia út 14.

Az 1869-ben létrehozott egykori Magyar Királyi Földtani Intézet palotájának tervezési megbízását az 1900 körüli évek kimagasló tehetségű alkotója, Lechner Ödön nyerte, aki műveiben a magyar építészeti formanyelv megteremtésére tett kísérletet. Az 1897 és 1899 között emelt épület rendkívül jelentős földtani gyűjteménynek ad otthont. A homlokzatokat dekoratív téglasávók és falpillérek tagolják, amelyek csúcsát mázas és mázatlan pirogránit kerámiadíszek koronázzák. A homlokzatokat és a belső tereket népművészeti motívumokat, ásványi maradványokat, megkövesedett kagylókat formázó, a pécsi Zsolnay porcelángyárban készített kerámiaelemek díszítik. A homlokzatok és tetőformák mozgalmassága, a kék színekben pompázó fantasztikus tetőcserepek és a belső terek hasonlóan gazdag formálása miatt a Földtani Intézet a magyar építészet egyik kiemelkedő alkotása.

Stefánia út 16. - Szabó József köz 3.

A telken szabadon álló, enyhén aszimmetrikus homlokzatú, négyemeletes, késő szecessziós bérház. A vele azonos időben és stílusban épült kerítésen a pillérek közötti mezőkét cserépből kihajtó virágot formázó kovácsoltvas díszítés tölti ki. A telek eredetileg Cséry Lajosé, a háztartási hulladékszállítás fővárosi üzetének megalapítójáé volt. 1910 körül tőle vette meg Huszár Béla, a Franklin Társulat igazgatója, aki 1922-ben adta el a New York-ban élő Marshal Boydnénak, született Hajós Micinek (Mariskának). 1914-ben fedezte fel a Bécsben próbálkozó kezdő operettprimadonnát - Mici 18 éves volt akkor -, későbbi menedzsere. Magával vitte Amerikába, ahol feleségül vette a gazdag üzletember, Boyd. Még 1944-ben is az ő tulajdona a bérvilla, s ha hazalátogat - gyakran megteszi - szokásosan a sokszobás főlakásban lakó nővérénél, Szőke Sándorné Hajós Kláránál száll meg. Aztán a háború után nem jön többet. S nem csak mert Szőkéké, a bankigazgatóék is örökre eltűntek a házból. És az életből.

Stefánia út 17. - Szobránc köz 1.

A háromemeletes, magastető modernista épületet Nagy Lajos tervezte és Reischig Béla kivitelezte. A V alaprajzú ház homlokzata az egyik utcáról a másikra csapott sarokkal fordul át. Az egymás, fölött sorakozó, körszelet alaprajzú erkélyekre elegáns ötszárnyú ajtók nyílnak. Egyedi vonása a Stefánia út sarkán a kőkerettel és téglaburkolatú pillérrel hangsúlyozott tágas kirakatú üzlethelyiség. Jól tükrözi, hogy a tervező nagyvárosias megjelenésre törekedett. 1941 augusztusára épült fel, építtetője a Perem Házépítő Szövetkezet. 1948-ban számolták fel. A Semsey Andor utcában működött az irodája, és minden jel arra mutat, hogy akik értékesítésekor, s aztán eladásakor a tulajdonosai lettek, maguk is a szövetkezet tagjai voltak. Az első három évben Libán Manó, Kerepesi úti fakereskedő birtokolja, aki akkorra a vágyon mellé szerzett némi népszerűséget más területen is: 1932-ben a Törökőri Sakk-kör alelnöke, 1936-ban már a zuglóié. A házat 1944-ben adta el kartársának, Pollák Manó fakereskedőnek.

Stefánia út 18.

Várady László rendőrorvos 1911-ben építtette ezt a geometrizáló vakolatelemekkel visszafogottan, de elegánsan díszített késő szecessziós stílusú bérvillát. Tervezője Vida József műépítész. Az államosításig eltelt bő négy évtized alatt több nagyúr is itt rendezte be rezidenciáját. A téglagyáros Drasche-Lázár Alfréd, báró Burián István császári és királyi kamarás vagy - utolsóként - Neuhold Kornél, a legendás Telefongyár Rt. alapító vezérigazgatója. A Várady család is itt élt, a rendőrorvos fia, Szabolcs volt a ház utolsó tulajdonosa a famíliából. Édesapja történelmi epizódszereplője a kezdődő huszadik évszázadnak. A századnyitó esztendő januárjában lett öngyilkos, Lukács Béla, nyugalmazott kereskedelmi minisztériumi államtitkár a Párizsi Világkiállítás kormánybiztosa. Alávetette magát az egyik hídról a zajló Dunába, mert nem tudta elviselni a gyanút, hogy korrupcióval vádolják az ellenzéki hírlapok. A rendőrorvos, akit a hatóság holttestének vizsgálatára kirendelt, dr. Várady László volt.

Stefánia út 19. - Szobránc köz 2.

Kiemelkedő minőségű, ötemeletes art deco bérvilla. A Stefánia úti homlokzaton nyíló kaput az iszlám építészeti idéz, csúcsíves, bélétes keretezés díszíti. Fő ékessége a két zárterkélyűsáv középtengelyében futó függőleges tagozatot a negyedik emelet magasságában koronázó, jóga pózban meditáló bubifrizurás nőalak. 1931-ben épült Lázár Géza építésmérnök-építőmester terve szerint és kivitelezésében. Alkotója 1933-ban adta el ezt a házat a Nemzeti Hitelintézet nyugdíjpénztárának. Az intézményi háziúr lakásai bérleti díjából gyarapította az összeget, amellyel aztán nyugdíjasok kiegészítő támogatását finanszírozta. Maga Lázár is beköltözött ide, 1940-ben. Tíz évvel később pedig dr. Beke Ödön (1883-1964) nyelvész élt és dolgozott itt haláláig. Beke 1946-1953 között szerkesztette a nyelvművelés klasszikus folyóiratát, a Magyar Nyelvört. 1953-62-ben egyetemi tanárként az ELTE Finnugor Tanszékének vezetője volt.

Legjelentősebb eredményeit a cseremiszi nyelv kutatásában érte el.

Stefánia út 21. és 23.

A historizáló, art deco elemeket is felmutató két háromemeletes bérházat a szomszédos Stefánia út 19-et is alkotó Lázár Géza terve szerint emelték 1931-ben. A Gizella út - Szobránc utca - Besnyői utca - Stefánia út közrefogta területre hosszú idő óta úgy tekintett a Fővárosi Közmunkatanács, mint a reprezentatív út

meghosszabbításának lehetőségére. De csak az 1930-as évekre jutott el a koncepció a megvalósításig. Akkor a telekcsoporthoz egy fontos és gazdag ügyvéd és felesége tulajdona. Dr. Magyar László a 19. században a lovas versenysport vezető szervezőjeként, előbb, mint versenytitkár, később, mint a Nemzeti Lovasegylet vezértitkára volt ismert alakja Pest társadalmának. A ma 21-23. számú Stefánia úti házak telkeit Magyarától Schweiger Sándor vette meg (tőzsde- és bankbizományos), aki azon melegebben el is adta Halom Árminnak, a Váci úti Fehér Miklós Gépgyár vezérigazgatójának. Halom s tulajdonostársa - özvegy édesanyja, Halom Dezsőné - építtethették ezt az ikerbérházat.

Stefánia út 22.

A neobarokk stílusú villát 1899-ben építtette Héder Sándor, a Magyar Aszfalt Rt. igazgatója. A Nemzeti Tornaegyletnek 51 éven át volt igazgató-választmányi tagja, sok éven át a Magyar Országos Tornaszövetségnek alelnöke. 1910-ben adta el a nyaralót Éder Józsefnek. Tőle Örkény Hugó gyógyszerész vette meg 1920 körül. Örkény Istvánnak, a magyar irodalom groteszk stílusú óriásának az édesapja volt. Hugó több patikája közül az egyik itt a közelben, az erzsébetvárosi Thököly úton működött, Szent Herminához cégéreztek. Ezt is elmulatta idővel a bohém gyógyszerész, ahogy a Stefánia úti emeletes villát, amit 1926-ban Friedmann Ignác vett meg tőle. Friedmann tekintélyes jogász, részt vett a trianoni tárgyalásokon. Sok éven át előjárója a pesti zsidó hitközségnek, itt, a villájában rendezte be híres magángyűjteményét hite tárgyaiból, kincseiből. Túlélte a vészidőket, 1951-ben hagyta el Magyarországot, 1956-ban Zürichben halt meg.

Stefánia út 24.

Középkorias és reneszánsz jegyeket mutató historizáló villa.

Az épületben most, és 1939 óta a Szlovák Köztársaság Nagykövetsége működik. 1896-ban állt már egy kis nyaraló ezen a telken, Sidlauer Dávid szén kereskedőé. Székely Ignác műszaki nagykereskedő 1904-ben vette meg tőle, majd 1906-ban kért építési engedélyt egy új, kétemeletes J villára amelyet Medgyes (Messinger) Alajos tervezett. Később, 1928- j tol 1942-ig tulajdonosa Wittmann Mihály eleki földbirtokos lett, majd " Graumann Viktor konzervgyáros vásárolta meg, és rendezte be és át f rezidenciáját pazar pompával. Szerette a luxust. És nagy lábon élni. A háború utolsó két évében szervezi meg csempész üzletágát. A város j i Cigaretta-üzletként ismeri, s lesz vevője a nikotin-ínséges időkben.

„Népellenes bűncselekmények" (árdrágítás) miatt rendelték el a letartóztatását. 1946 januárjában, Kaposváron - az övé volt a húsüzem-, fogták el. A villa lakásait Wittmann és Graumann is bérbe adták.

A harmincas években Sibrik Sándor tábornoknak, a negyvenes évek elején Megay Károly bőriparos, országgyűlési képviselőnek.

Stefánia út 25. és 27.

A jó minőségű, modernista ötemeletes bérháztervező dr. Magyar László 1931-ben felosztott óriástelkén épült fel, a Jurisich utca sarkán. Mindkettőre 1939-ben kértek engedélyt Öllé Ferenc, illetve Sándor Károly. A lakásokat - „kettőszobás úrilakások erkéllyel" -, 1939-ben hirdették meg a háziurak, méltán „luxusbérpalotának" nevezve az épülettervezőt. Öllé patikus volt, Zuglóban, a Thököly út 152. szám alatt működött a gyógyszerháza. Sándor Károly építész építőmesternek ez az egyik jói sikerült vállalkozása. A 25. számú házon még halványan látszik a bejárattól jobbra a Budapest 1944-1945-ös ostroma idején a kőlap falburkolatra sablonnal felfestett orosz nyelvű felirat: bombamentes terület... Ez is az örökségünk.

Stefánia út 28/b.

Lienert Aladárné Kormos Margit villája és mozdulatművészeti iskolája.

Az egyemeletes, lapostetős, modernista épületet Vámos Imre tervezte 1939-ben. Kivitelező Padra Sándor építési vállalkozó. Az egykori belsők a korszak jeles belsőépítésze, Kovács Zsuzsa iparművész remekei.

A nyílászárókat, a beépített bútorokat Radó Gábor, a márványmunkákat Luigi Mazzi készítette. A historizáló jellegű art deco kovácsoltvas elemek mestere Kornits Nándor, a bútorszöveteké, függönyöké Szabó Éva volt.

A telken eredetileg egyemeletes palota állt, 1910 körül építtethette Kövér János, tiszaföldvári nagybirtokos. Az újsághír bontásakor, 1935-ben, 4 főúri palotának nevezi. Lienert Aladár a Nemzeti Bank tisztviselőjeként 1927-ben jegyezte el Kormos Mancikát, a pár özvegy Kövér Gusztávnétól vásárolta meg a teleknek a Thököly úthoz közelebbi felét, hogy felépítsék otthonukat, s Margit megnyissa orkesztikai intézetét. A Stefánia úti iskolát Ékes Klári vezette. A holokauszt áldozata lett.

Stefánia út 29. - Gizella út 2/a.

A Stefánia úti oldalon zártosított beépítésben, a Gizella út felől" [szabadon álló, háromemeletes, magastetős lakóház modernista stílusban épült 1941 körül. Az utcai homlokzatokon az emeleten a stílusra jellemző háromszárnyú ablakok és pálcás csőkorlátú erkélyek váltakoznak. A nyílások fölött a modern formálástól elütő, profilozott füles szemöldökpárkányok húzódnak. A Stefánia úti oldalon nyílik az art deco jellegű kovácsoltvas ráccsal díszített kétszárnyú kapu, amely az előcsarnokba vezet. A kaputól balra látható emléktábla arról tudósít, hogy ebben a házban lakott a Ganz gyár híres mérnöke, Botka Imre. A ház sarkán működik sok évtizede a környék népszerű vendéglátóhelye, a Tücsök Sörkert.

Stefánia út 31-39.

1941 -1944 között, közel egy időben épült modernista bérházak. Kivétel a 35-ös számú ház, amely az 1960-as évektől áll itt. A Stefánia útnak ez a szakasza is jellegzetes, a bérházépítésnek azt a korszakát mutatja, amelyben mára közlés nemcsak elfogadta az 1930-as évek elején még viszolyogtató modernizmust, de már kifejezetten igényelte, hogy az ehhez a stílushoz kapcsolódó lényegi és felszínes kellékek megjelenjenek az épületeken. Például ezeket a homlokzatokat már nem díszíti szinte j semmilyen a történelmi stílusokból ismert tagozat, virágfüzér vagy műkő váza. A házakat lapostető, vagy alig érzékelhető magastető fedi, a lekerekített sarkú erkélyek mellvédje tömör vagy csőkorlátos, a homlokzatokon a fürdőszoba és a konyha ablakai gyakran körablakok. Jeles hely a 39. számú ház földszintjén a - néhány év szünettel - immár 75 esztendeje népszerű vendéglátóhely, a Katica Presszó. További éveket tehetünk hozzá működési idejéhez: 1944-ben, az akkor (és itt) nyílt cukrászdájába keresett kézilányt egy vadonatúj vállalkozás alapítója.

Stefánia út 34-36.

A Park Club néven 1893 és 1895 között épült úri kaszinót báró Atzél Béla alapította, a fő- és középnemesség közös szórakozóhelyeként. Meinig Artúr tervezte, aki korábban Számos főúri kastély megálmodója volt. Az egyemeletes, historizáló neobarokk stílusú épület főhomlokzatával a Stefánia útra néz. A palota ívelt és kimagasló középrészében kapott helyet a rokokó stukkókkal gazdagon díszített, ovális alaprajzú nagyterem. Ezt körbefogják az ívesen formált erkélyek és tágas teraszok, a színpadi díszletbe | illő lépcsőfeljárók. A kocsifeljáróval ellátott hátsó homlokzat a Zichy utcára néz. Ezen az oldalon, a kocsifeljárótól balra kapott helyet az intézmény kiszolgáló épülete. Az 1910-es évektől a Park Club kizárólag a mágnások találkozóhelye volt. A második világháború alatt megszűnt. 1947 óta a Magyar Honvédség tulajdona. A vele utólag egybeépült szomszédos Honvéd Kulturális Központtal, Stefánia Palota és Honvéd Kulturális Központ néven egyetlen intézményt alkotnak. 1993 óta viseli mai nevét.

Stefánia út 41-43.

A Stefánia és Egressy út sarkán tátongó foghíjtelken 1950 körül jelent meg a hatalmas bérház. Megszületését sürgette, hogy ugyanekkor kezdett épülni a legendás Népstadion.

A négyemeletes, magastetős épület homlokzatai a korszak átmeneti jellegét tükrözik. A tömegformálás még a háború előtti modernista bérházakkal rokonítható, de a négytengelyes csapott sarokrészt visszafogott attikapárkány koronázza, s az ablak- és erkélynyílások körül már megjelentek a történelmi formákat kedvelő szocialista realista stílusra jellemző keretezések, zárókő imitációk.

„A víztorony” (Stefánia út 43. körül)

A főváros vezetékes vízvezetékét az 1870-es évektől több ütemben fejlesztették. 1880-ban a Stefánia út és a mai Egressy út sarkán lévő kisebb magaslaton is épült egy, a környéket ellátó víztorony.

A középkori körtemplomra emlékeztető építmény ezer köbméteres acéltartályát téglából falazott támpillérekre és kosárirészes nyílásokra támaszkodó boltozat tartotta. A tartályt takaró tömör falat félköríves vakárkádorsor díszítette. Az épület középtengelyében a csigalépcső a függőleges töltő-ürítő csövek körül futott. Az Egressy úton túl hosszú évekig nem folytatódott az elegáns villanegyed, ezért a Stefánián korzózó lovasok és lovaskocsik az építményt megkerülve fordultak vissza a Városliget felé. 1950-ben bontották le.

Stefánia út 47-49.

Háromemeletes, magastető, art deco vonásokat is mutató modernista ikerbérház. 1940-ben épült, tervező Kállay Géza építőmester, kivitelező Kovacsak Ferenc kőműves. Az ikerház két egymásnak hátat fordító E alaprajzú épület. Rövidebb oldalukkal fordulnak a Stefánia út, illetve a telek hátsó része felé. A két E középső részében kaptak helyet az art deco formálású lépcsőházak. Itt lakott az 1940-es évektől a magasrangú (vezérőrnagy) katonatiszt, Visy Lajos. A háború előtt s alatt a Honvédelmi Minisztériumban szolgált - egy ideig az elnöki osztály vezetőjeként - de nem csak ezért fogták gyanúba, hogy a híres-hírhedt perbe, a Magyar Közösség perébe 1947-ben belevonják, elítélik. Túlélte, s az után is maradt a Stefánia út lakója. Sőt! 1991-ben honvéd tartalékos altábornaggyá nevezték ki. Talán annak köszönhető, hogy Kisfaludy Stróbl Zsigmond - a Stefánia úti szembe-szomszéd - volt az apósa.

Stefánia út 55. - Cserei utca 2.

Késő szecessziós, J alaprajzon épült, háromemeletes bérház. A homlokzatok mozgalmassága, a csapott sarkon húzódó zárterkéllyor, a Cserei utcai homlokzatot és a tekintélyes saroktorony alját díszítő hullái vonalú oromzatok mind azt a célt szolgálják, hogy az épület nagyvárosias jellegét hangsúlyozzák. A jóval a környező villák és bérházak fölé magasodó erős városképi elem, ha nem is akarta túlszárnyalni az átellenben álló Földtani Intézetet, de legalább építészeti értelemben tartaná azzal a versenyt. Az építető Ehrensteinék 1908-ban fordulnak először kérelemmel a fővároshoz, hogy ezen a fontos pontján a Stefánia útnak reprezentatív nagy házat építsenek. Dezső, az apa és Jenő, a fiú. Utóbbi marhabizományos, édesapja pedig éppen egy bérházépítő részvénytársaság igazgatója. A főváros elsőre megtagadja az engedélyt. Jenő 1911-ben újra próbálkozik. Ezúttal sikerrel. Majdnem a háborúig a család tulajdona a bérház. 1943-ban adják el Pollatsik József patikusnak. Sok haszna az új háziúrnak már nem származott belőle.

Stefánia út 63 B. és C.

Törzs Jenő (1887-1946) és Forrai Rózsi (1874-1931) a sikeres színészházaspár 1926-ban vette meg az ingatlant, a közel egy holdas Stefánia úti telket. Akkor két épület szolgált már itt. Az egyik a mostani számozás szerinti 63B, a másik a háború utáni 63A helyén eredetileg álló, 1898-ban épült kisebb nyaraló. Dr. Bátori Dávid városszerte ismert orvosé mindkettő. Ezt a földszintes házacskát Bátoriék hamar kinőtték, 1911-ben Vida József tervét megvalósítva született meg az ennél jóval nagyobb kétemeletes szecessziós villa, a mai 63B. Az U alaprajzú bérház bejárata a középtengelyben nyílik. A Stefánia útra néző főhomlokzat három részből áll: a szélesebb, kéttengelyes középrészt a tetőbe metsződő laposabb és tört vonalú oromzat; az egytengelyes szélső részeket meredek háromszögű oromzat koronázza. A „pár szobás kis családi házacskában” (63A) élt az utolsó magyar-francia D'Orsay gróf, Olivér, aki aktív katonatisztként szerzett magának hírnevet, mint „a magyar tájfajta lovak világhírű kitenyésztője.” 1933-ban itt halt meg a Törzs-Forrai házaspár „albérlője”, s vele a francia forradalmárok elől hozzánk menekült D'Orsay családnak is magva szakadt. Törzs és felesége még egy, ezúttal már háromemeletes újabb bérházat építettek a kétemeletes mögötti telekrészen 1927-ben, art déco stílusban. Magát a divatos és modern Kozma Lajost kérve fel a tervezésre (ez lett a 63C). Törzs és családja mindvégig itt lakott, s mindvégig a B jelű kétemeletesben. Ugyanebben élt haláláig az 1950-es évektől az irodalmár házaspár: Hajnal Anna (1907-1977) költő, író, műfordító, számos gyermek- s ifjúsági regény szerzője, s férje, Keszi Imre (1910-1974), író, kritikus, zenetudós, műfordító.

Stefánia út 65.

A neobarokk stílusáramlat körébe sorolható egyemeletes, manzárdtetős villát Kozma Lajos tervezte, Kálmán Sándor bankár, a Fabank Rt. igazgatója és felesége, Blum Elza számára. Az 1924-25 között elkészült épület a hátsó kert felé ellipszis ívben domborodó, a jobboldali oldalkert felé téglatest alakú földszintes bővítémmel egészül ki. A szimmetrikus főhomlokzat előtt báboskorlátos terasz húzódik, az emelet középtengelyében két ablak között kovácsoltvas korláttal ellátott félköríves erkély nyílik. Az ingatlant Kálmánék bérebe adták. A bérlő többnyire valamely reprezentatív székházat kereső intézmény volt. 1935-ben itt működött a Szovjetunió követsége. 1944-ben megvette a házat a Volksbund keretrészvénytársaság, az üldözött helyzetben lévő Kálmántól, mélyen áron alul. 1945-ben a villában lakott Key William S. altábornagy, az amerikai katonai misszió vezetője. S itt működött, ugyancsak 1945-ben, a Nemzeti Parasztpárt székhely

választmányának központi irodája. Az 1990-es évektől pedig másfél évtizeden át a Lengyel Nagykövetség kereskedelmi hivatala.

Stefánia út 71. - Semsey utca 2.

Az egyemeletes, manzárdtetős villát az 1910-es években emelték Kovács Frigyes tervei alapján. Stílusa klasszicizáló jellegű. Eredeti belső kialakítása rendkívül nagyvonalú: a Stefániára néző és a Semsey Andor utcára merőleges, nagyméretű termekből álló szárnyak egy középre helyezett óriási ovális, galériázott ebédlő- haliból voltak megközelíthetőek. „A villát új tulajdonosa, Paupera Ferenc, a Földhitelbank vezérigazgatója vette meg.” - írja a Vágóhid, az ügyeletes bulvárlap. Dr. Paupera Ferenc 1928-ban vette feleségül az ünnepezt színésznőt, Bajor Gizit. Akkor költöztek a Stefánia útra. Kortársai zseniális bankárnak tartották. A neve többször is felmerült pénzügyminiszter jelöltként. Bankja az 1930-as évek elején összeomlik, Bajor Gizi 1932-ben elválík tőle, intézete csődbe menekül, a villát 1935-ben elárverezik. Pauperát a sors nevének szerepébe (pauper = szegény) kényszeríti. 1943-ban önkézevel vetett véget az életének.

Stefánia út 77.

A kétemeletes, neobarokk villa tervezője és építtetője 1924-ben Novák András, belsőépítész, iparművész. A földszint előtt íves homlokkal, bábos korlátos terasz húzódik. A homlokzat szélső tengelyei előtti kosáríves alaprajzú teraszok oszlopai a földszinttől felnyúlnak a második emeletig. A homlokzatot koronázó mellvédet és az erkélyek osztópilléreit kővázák díszítik. Kétszáz ezer dollárból építettük - nyilatkozta Novák -, hogy végre legyen Budapesten egy permanens lakásművészeti kiállítás. Novák 1925-ben, ezzel a Stefánia úti székhellyel bejegyeztette Stefánia-úti művészi lakásberendező részvénytársaságát is. A földszinti tér négy terem, az emeleten hatszobás lakás. Ezt a második szintet bérbeadni tervezte a tulajdonos. 1925-ben nyílt meg itt az első kiállítás, s aztán továbbiak 1926-ban és 1927-ben. 1928-ban költözött be bérlőként a villába a Szerb Királyság Nagykövetsége. Nem volt több kiállítás a házban. Később követte a szlovén, aztán a jugoszláv, végül, a 2000-es évek első felében az ukrán diplomáciai szolgálat.

Stefánia út 83-85.

Két Robitsek-villa is épült a Stefánia úton. Ez bő tíz évvel később, mint a 105. szám alatti másik. Valószínű, hogy 1926-27-ben. A historizáló neobarokk stílusú, egyemeletes, manzárdtetős nyaraló egy 18. századi francia kastély kerti pavilonját idézi. A kétoldalt két-két ablaktengelyes főhomlokzatból középen egy félköríves alaprajzú, toronyszerű tömeg emelkedik ki, szintenként három ablakkal. Robitsek Zsigmond valahonnan északról költözhetett Magyarországra. S lett egy-két évtized alatt, az 1880-as, 90-es évekre, a magyar cukoripar meghatározó fontosságú nagyvállalkozója. A húszas évek végén halhatott meg, örökösei 1934-ben adják el az ingatlant. Egy, szintén a cukoriparban utazó nagyágyú, Paul Pál kincstári főtanácsos vette meg, hogy aztán 1941-ben ő is továbbadja dr. Tarcsay Izabellának, négyszáz ezer aranypengőért. A vevő a korszak vezető pszichológusa, 1946-ban Hajós Alfréd közreműködésével alakíttatja át a villát. A Budapest XIV. kerületi Rendőrkapitányság 1957-ben költözött az épületbe.

Stefánia út 89.

A historizáló neobarokk stílusú, egyemeletes, manzárdtetős bérvilla főhomlokzata a lépcsőházi tömeget leszámítva szimmetrikus.

A kétoldalt enyhén előrelépő két-két ablaktengelyes rész enyhén előredomborodó középrész fog közre, amelyen szintenként három nyílás látható. A széleken a félköríves záródású emeleti ablakok kötényeit vakbalusztrád díszíti, a középrész földszinti franciaerkélyeit kovácsoltvas korlátok övezik. 1918-tól 1941-ig a Stefánia úti Szanatórium épülete. Ezt megelőzően Röser Jánosé volt, örököseitől vette meg a gyógyításra szakosodott részvénytársaság. Röser János (1844-1918) pedagógus, iskolaalapító. A hazai kereskedelmi szakoktatás megújítása fűződik a nevéhez, itt, ezekben az épületekben (89 és 91 = Thököly út 69) működtetett nyilvános gimnáziumot.

Stefánia út 95.

A villát Haggemacher Árpád (1865-1914) építtette, Haggemacher Henrik (1827-1917), a svájci származású magyar nagyiparos, gőzmalomtulajdonos 12 gyermekének egyike. A család a malomiparon kívül főleg a hazai sörgyártásban jeleskedett. A folyamatosan gyarapodó tőkét értékes fővárosi ingatlanokba fektették. Árpád egykori családi villáját az a Pártos Gyula tervezte 1907-ben, aki sok éven át Lechner Ödön

társaként részt vett többek között a kecskeméti városháza, az Iparművészeti Múzeum, a kőbányai Szent László templom tervezésében. A villát a gazdagon díszített, könnyed neoreneszánsz homlokzatok alapján a kései historizmus példái közé sorolhatjuk. Haggemacher Árpád azt kérte a tervezőtől: gazdagságát csak mérsékelten mutassa meg e palota, fontosabb ennél, hogy kényelmes legyen. Az 1940-es évek végétől itt működik az Olasz Köztársaság Nagykövetsége.

Stefánia út 97.

Singer Jenő, a Magyar Ólomipari Rt. igazgatója építtette az É első házat a telekre, egy földszintes nyaralót. A ma itt álló egyemeletes villa 1924 körül épült Vajda Andor és Vajda Pál tervei aszerint. Az épület részletformái neoreneszánsz és neobarokk elemeket mutatnak. A tervezőpáros az első világháború utáni -kései historizálás mestere volt. A kezdetektől Lukács Sándor bérlő, akinek elhíresült cukrászdája az Andrássy úton fogadta - és fogadja a modern időkben is - az édes életre vágyó pestieket.

A villát építtetője 1930-ban eladta Tsuk Gyulának, a Szűcs és Szörmeárugyár vezérigazgatójának. A Tsuk családnak egészen 1945-ig itt van a rezidenciája. A negyvenes évek második felétől népi kollégiumként működött a ház, az ötvenes évek végétől évtizedeken át a Magyar Filmintézet székháza volt. A 2000-es évektől az Iráni Iszlám Köztársaság nagykövetsége rendezkedett be Singer Jenő emeletes villájában.

Stefánia út 101-103.

Az egykori Német Demokratikus Köztársaság (NDK) budapesti nagykövetsége 1968-ban Heinz Graffunder keletnémet építész tervei alapján épült. Az elegáns kései modern épület külsejét ma is jellemzi a homlokzatokon megjelenő látszóbeton pillérsor, a belsőben pedig a közlekedés rendszerét meghatározó átrium. Németország újraegyesítése után rövid ideig itt működött az egyesített német követség is. Az eredetileg kétemeletes épületet többszöri tulajdonosváltás után 2007-2008-ban Winkler Barnabás tervei alapján újabb visszahúzott emelettel bővítették, és belsejét a korszerű irodaházi igényeknek megfelelően átalakították. Ma Stefánia Park Irodaház.

Stefánia út 105.

A klasszicizáló barokk ihlette késő historizáló egyemeletes ház 1922-ben épült Rákos Pál és Káldossy Lajos tervei alapján a Robitsek család számára. Az egyemeletes, manzárdtetős villa szimmetrikusan komponált. A főhomlokzat enyhén előrelépő középrészén a földszinti teraszt balusztrád, az emeleti erkélyt finoman ívelt kovácsoltvas korlát határolja. A középrész felnyúlik a manzárd szintre, háromszögű oromzat koronázza. 1934-ig az építtető cukorgyáros, Robitsek Zsigmond tulajdona. Akkor adják el örökösei, gyermekei: Anna, Molnár Sándorné Robitsek Zdenka és István. (A Zdenka keresztnév hitelesíti a feltételezést, hogy csehek vagy szlovákok lakta területéről érkezett édesapjuk vállalkozni a millenniumi Magyarországra.) A vevő a különös nevű Villahonosító Kft. 1940-ben az ingatlanforgalmazó cégtől vásárolja meg Lukács László „magánzó”. Tőle pedig 1947-ben a Magyar Államkincstár. És azonnal el is adja 38.726 I dollárért (akkori 500 ezer forintnak felel meg) az amerikai követségnek.

„Végighajtatunk a Stefánián” (Stefánia út 111.)

A Stefánia út az Andrássy út folytatásaként a 19. század végén épült a Régi Lóversenytérig. A széles, platánokkal szegélyezett allén parádézott Budapest látványossága a századforduló első 1 évtizedeiben, a „felső tízezer” híressé vált kocsikorzója. Az itt épült villák - amelyeknek a Stefánia út 83-85-től 109-ig terjedő sora fővárosi védettségű -, elsősorban a historizmus, a szecesszió és a késő historizmus formavilágát tükrözik. Az útvonal szerkezetére jellemző, hogy a Thököly úttól a Városliget felé eső területen eredetileg inkább egy-egy család számára épült paloták láthatók, ma több közülük nagykövetségi rezidencia. A Thököly úttól a stadionok felé eső részen is épültek villák, de arrafelé inkább a szabadon álló bérpaloták határozzák meg az utcaképet.

Stefánia 111. - Ajtósi Dürer sor 25/a

Lechner Ödön sajátos magyaros építészeti stílusát és szecessziós] jegyeket mutató, rendkívül nagyvonalúan alakított villa. Zala György (1858-1937), a 19. század második felét és a 20. század elejét meghatározó historizáló szobrászat egyik kiválósága, 1898-ban először p Lechnert bízta meg műteremvillája megtervezésével. A mester 1898-as terve azonban nem valósult meg. 1899-ben Lechner követői közül a Bálint Zoltán és Jámbor Lajos alkotta tervezőpáros adott be engedélyezésre újabb terveket. Lényegében megtartották az épületegyüttes Lechner-féle alapkonceptióját: az utca sarkán emelkedő, minden kényelemmel felszerelt

villához egy elég tágas kisebb meg egy hatalmas másik műterem csatlakozott. A bejárati rész fölötti Zsolnay-kerámia domborművet (Vénuszt ábrázolja a múzsák körében) maga az építető mintázta. Később Zala arra kényszerült, hogy eladja a villát. A nagyműtermet 1941-ben bontották le. Az épületben évtizedeken át Líbia nagykövetsége működött.

Szabó József utca 12.

Róna József (1861-1939) szobrászművész műtermes villája. A 19. század végének és a 20. század első harmadának neves alkotója a neobarokk stílusban az 1890-es években építette fel lakóházát, amelyhez 1901-ben szoboröntödét kapcsolt. Pár évi működés után eladta az öntödét, amelyet ezt követően 1908 és 1928 között az olasz Rafael Vignali (1870-1940) Hungaria műöntödéje működtetett, számos. Magyarország közterületein álló bronzalkotás, köztük a Zala György által mintázott Millenniumi emlékműi szobrai készültek itt. Ismeretlen tervezője 1913 és 1918 között építette át a Telefongyár főigazgatója, Neuhold Kornél számára, családi villának.

Szabó József utca 23.

Ungár Mór műteremháza. A Lechner Ödön által életre hívott magyaros szecesszió stílusában Fischer Ferenc tervei szerint 1897es1898 között épült. Utcai homlokzatát kék színű, majolikamázás Zsolnay-kerámia disziti.

Thököly út 41.

Röck Janos építőmester 1886. évi terven még földszintes a neoreneszánsz ház. Építetője Rossinelli Egyed szobrász. Asszonya, Del Medico Rosina is olasz bevándorló. Unokájuk az 1930-as években adta el a családi hazát Kovács Robert sírkőkereskedőnek, aki 1931-ben emelettel bővítette. Del Medico Rossinelli Antal az Ilka utcában talált új otthonra, korcsmaroskent ismertek Zuglóban. Emléket - mint néhai pénztárosáét - a mai napig őrzi a Magyar Kerékpáros Szövetség is, szezonnyitó országúti versenyt neveztek el róla.

Thököly út 44.

Az eredetileg 1888 óta itt álló lakóházat Kocsis Tivadar építőművész tervei alapján 1927-ben bővítette emeletekkel, alakíttatta át neobarokk és art deco stílusban Steiner Dezső bornagykereskedő.

Thököly út 46.

A magyaros szecesszió stílusjegyeit magán viselő bérház 1905 és 1906 között épült ifi. Nagy István építész tervei alapján, Szenes Mór biztosítóintézeti főfelügyelő megrendelésére.

Thököly út 48-50.

A Bálint Zoltán es Jámbor Lajos építészpáros által 1912-ben tervezett oktatási épület eredetileg a VII. kerületi Állami Felső Kereskedelmi Iskola céljára épült. Napjainkban a Petrik Lajos Vegyipari Szakközépiskolának ad otthont.

Thököly út 56.

A vasasok szakszervezete a 20. század első évtizedében építette fel a házat, a Vasmunkás Otthont. Bérküzdelmeik központja, számos tüntetésük gyülekezőhelye volt az 1920-as években. Az 1927. évi nagy sztrájkot követően az állam elvette az épületet a szakszervezettől. Domonkos Kultúrotthon néven az egyház kezelésébe került. A harmincas évek elején keleti traktusában rendezték be a felügyeletük alatt működő budapesti filmszínházat, a Gloria mozit. Az ötvenes évek elejétől Sport moziként ismerte a pesti közönség.

Thököly út 57/a.

A Magyar Acetylénlámpa Rt. megrendelésére, Román Miklós és Ernő terve alapján 1907-ben épült. Itt működött az 1904-ben alapított, köztéri gázlámpákat gyártó cég központi irodája, és a házban lakott a vállalkozás igazgatója, Jeremiás Jenő is. Az üzem államosításával együtt házukat is elvették. 1952 után a Fővárosi Díjbeszedő Vállalat rendezkedett be az épületben.

Thököly út 58.

Rózsafüzér királynéja plébánia templom. A Domonkos rend megbízásából Hofhauser Antal impozáns, neogótikus stílusú templomot tervezett 1912-ben. A szakrális épületet Csernoch János érsek szentelte fel 1915 október 3-án a Rózsafüzér királynéja tiszteletére. Az épület sarkára állított 78 méter magas harangtoronyban Szlezák László aranykoszorús öntőmester által készített harangok függenek.

Thököly út 60.

Az OKISZ (Magyar Iparszövetség) székháza 1971-73-ban épült, tervezője Mónus János. Modern stílusú letisztult formáival szép példája a hetvenes évek szocreáltól megszabadult hazai építészetnek.

Thököly út 61.

Pápai Manó varrógépgyáros hazát 1911-ben tervezte Ybl Lajos, Ybl Miklos unokaöccse. Ismert zuglói legenda, hogy a nyugati homlokzaton az első emelet szintjén, az erkélyszerű fölkében megjelenített asszonyalak a tulajdonos feleséget ábrázolja, aki férjét várja vissza - hiába - a háborúból. A történetnek nincs valóságalapja. Romantikus épületedísz, német mintát követő egyedi érték: Ligeti Miklos szobrászművész kevéssé ismert, jeles alkotása.

Thököly út 62.

Dobai Janos neobarokk bérpalotája 1908-ban épült Habicht Károly műépítész tervei alapján. 1917-ben Lipták Pál államtitkár lett a tulajdonosa, majd 1924-től a Riviera Sanatorium és Szálloda Rt. birtokolta. A cég akkor-s aztán 1938-ban újra - átalakította, Hajos Alfrédet bízva meg a tervezőmunkával.

Thököly út 64.

Hlavay György építési vállalkozó - akinek a környéken több ingatlana is volt - 1901-ben vette birtokába földszintes nyaralóját. Wezelka (Veszélka) Venanto építőmester tervezte, a homlokzatot díszítő pajzsos királynő szobor is az ő alkotása. A villa mögötti földszintes istálló 1919 óta szolgálta a ház akkori tulajdonosa, báró Solymossy Jenő földbirtokos, hadbíró kényelmet. Az 1920-as évek első felében az ingatlant Nádossy Imre országos rendőrfőkapitány bérelte.

Thököly út 66.

A villa Wezelka Venato építőmester tervei alapján 1896-ban épült Hlavay György építési vállalkozó számára. 1913-ban és 1940-ben részben átépítették. (Tervezők Gót Jenő és Keller József.)

Thököly út 67. - Stefánia út 30.

A Stefánia úti sarokvilla 1907 körül épült a Paizs család számára. A családfő, Paizs Gyula rácalmási nagybirtokos, elismert bortermelő, állattenyésztő, aki 1910-15 között Kossuth-párti programmal volt országgyűlési képviselő. Özvegye, dr. rácalmási Paizs Gyuláné Bischicz Anna 1941-ben hunyt el. Az ingatlant örököse, fia, Pál adta el Schlachta Margitnak, így lett belőli a Szociális Testvérek Társaságának rendháza. A rendek feloszlása után az épület állami tulajdonba került. Sok évtizede az Ybl Miklós Főiskola - más-más neveken - használja az épületet.

Thököly út 68.

Neobarokk stílusú nagypolgári villa építtetője a 20. század első évtizedében Adler Henrik pipagyáros, tájtékipametsző és kereskedő volt - akinek üzlete több generáció dohányosait szolgálta ki a Deák Ferenc tér 1. szám alatti üzletben. Tervezőjét nem ismerjük.

Thököly út 69. - Stefánia út 53.

A sarokház első ismert tulajdonosa - feltehetően első, egyemeletes változatának építtetője - Röser János, aki az 1890-es évektől lakója is volt az ingatlannak. 1892-től itt működtette nyilvános magángimnáziumát. Röser 1918-ban halt meg, s az épületnek csak tíz év múlva akadt új és ismét gyarapító tulajdonosa. Egy további emelettel bővítve itt alakították ki a Szociális Testvérek Társasága anyaházat. A

vészorkorszak idején sok száz üldözött zsidót bújttattak, sokuknak menlevelet szerezve a svéd nagykövetség, a Nemzetközi Vöröskereszt és a pápai nuncius segítségével.

Thököly út 74.

Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kara épülete. A neoreneszánsz stílusú oktatási intézményt az Állami Felső Építő Iskola otthonaként 1901-ben adták át, tervezte az akkori iskolaigazgató, Kolbenheyer Gyula és Gaál Adorján.

Thököly út 77.

Gerstenberger Emil építőmester, királyi tanácsos nyaralója 1908-ban épült. Itt rendezte be irodáját a városszerte.; számos házat emelő Gerstenberger-Mészáros cég az 1910-es évek elején. Hamarosan bérbeadták a Naschitz- féle elemi - rövid ideig felső - leányiskolának, melynek tulajdonosa és igazgatója Schwartz Árminné Naschitz Eugénia volt. Még az első világháborút megelőzően a német tanítónők és nevelőnők otthona. A harmincas évek második felében veszi meg Elfér Arnold, alagsorában rendezve be kézi szegecselésű lábbeliket gyártó „mechanikai” cipőgyárát. Keresett termékei az ELFA márkanévet viselték. A céget 1949-ben államosították.

Thököly út 79. - Ilka utca 38.

Az eredetileg földszintes nyaralót 1891-ben Kallina Mór tervezte Stiasny Ferencnének. Az építész Morvaország szülöttjeként szegődött 1870-ben Ottó Wagner mellé, feladatokat vállalva a Rumbach utcai zsinagóga építésében is. A Stiasny (Stiaszny) család Bécsből származott; Ferenc és testvére, Miksa a császárvárosban üzleteltek rövidáruval, kesztyűvel. Ferenc felesége 1902-ben bővítette a zuglói nyaralót emeletes bérvillává, a Gerstenberger- Mészáros cég közreműködésével. A neoreneszánsz és a szecesszió jegyeit ötvözi, nyitott lodzsájával, domborműveivel, az oromzat svájci faszerkezetével igazodva a korszak stílusához.

Thököly út 80. - Stefánia út 93.

A ház 1900 körül épült Czettel Gyula és felesége számára. A tulajdonos a főváros törvényhatóságának tagja, civilben az Első Magyar Betűöntőde Részvénytársaság igazgatója volt. Az 1940-es évek elején az épületet már az Országos Ügyvédi Nyugdíjintézet kétemeletes bérházaként jegyezték a címtárak. 1944-ben a házban a Magyar Élet Pártja, azaz a Nyilas Párt zuglói szervezete rendezkedett be. Később, 1946- 49 között itt működött a Zuglói Zeneiskola. A tízes évektől - meg 1943-ban is - itt volt a Stefánia Corso Kávéház, az 1950-es években a Szófia Étterem, 1968-tól a Thököly Étterem. 1944 karácsonyán a pártház pincéjében, tűzharcban vesztette életét a megkínzott, halálra ítélt zsidók kiszabadítására tett kísérlet során Boros Mátyas és Fischer István.

Thököly út 83.

A nyaralót Béli Izor (Goldstein József) író, újságíró, ügyvéd építtette 1890-ben, Rock Károly tervei alapján. Az 1900-as évek első évtizedében Thassy Árpád pusztamonostori földbirtokos, lóversenyistálló-tulajdonos villája volt. 1909 és 1920 között bérlőként az Országos Anya- és Csecsemővédő Egyesület működött itt. Az 1920-as években Hegedüs Ármin, a Zuglót is sok jeles házzal gazdagító építőművész otthona volt. 1930-ban vásárolta meg a Bét Sámuel imaegylet, imaházzá történő átalakítására Erdős Sándor terve alapján 1938-ban került sor. Az épület az ország egyik legnagyobb „mártíremlékműve”.

Thököly út 85.

Az 1890-es években építtette Keresztzeghy Albertné. 1902-től az államosításig a Malitinszky család tulajdona. Malitinszky Irma férje, dr. Nádas László miniszteri tanácsos 1919-ben a Tanácsköztársaság biztosításiügyi direktóriumának vezetője volt. Két nagyszerű író is lakott a házban: Sarkadi Imre 1949-től 1961-ben bekövetkezett tragikus haláláig az udvari épületben, Szép Ernő pedig - pontosan nem ismert időhatárok között - a Thököly úti négyszobás földszinti lakásban. Húga, Pogányné Szép Berta még 1950-ben is itt élt.

Thököly út 86.

A földszintes nyaralóházat a Gerstenberger-Mészáros építőmester cég építette Jób János megbízásából az 1890-es évek elején. A tulajdonos konzervgyáros volt. Az épületet 1896-ban Grünwald Mór bővítette, aki maga is építőmester volt. Mór leányát, Piroskát, Vágó Zsigmond alsórákosi körjegyző vette nőül, ők kezdeményezték 1924-ben a villa historizáló átépítését Hajós Alfréd terve alapján.

Thököly út 88.

A villa 1892-ben épült Prokisch János megbízásából. 1905-ben vásárolta meg dr. Sonnenfeld Zsigmond. 1890-ig nemet nyelvet tanított Pesten, 1891-től dolgozott Párizsban Hirsch Mór alapítványának titkáráként. Céljának tekintette az ukrajnai és lengyelországi zsidóság átmenekítését Dél-Amerikába. 1914-ben hazaköltözött, 1919-ig Thököly úti villájában élt. 1909-ben toldalékkal kiegészítve alakította át az épületet, új szárnyában rendezte be híres műgyűjteményét. 1920-tól haláláig Párizsban képviselte Magyarországot a Nemzetközi Vöröskereszt intézményében. A villát 1930-ban Bak Soma, a Mezőgazdasági ipar RT. igazgatója vásárolta meg, tőle pedig 1934-ben Schick Bernátné. Férje a Rákóczi út 63-ban pipa és tajtékpipa faragásából gyűjtötte össze a család vagyonát.

Thököly út 89.

Az akkor Csömöri út 17. szám alatti telekre, itt, a Gizella út sarkán Schissmann Demeter, a pesti lakatos ipartestület jelese kapta meg az építési engedélyt 1898-ban két traktusos bérházra. A tervet Schüller J. István készítette. Az ingatlant 1908-ban vette meg Zachár Antal, Zugló városbírója. Hivatalát a kisebb vétségek és bűnök, szabálysértések elbírálására szervezte 1893-ban a főváros. A Zachár család több tagja élt itt a tízes-negyvenes években egy-egy több szobás nagypolgári lakásban. Többek között a városbíró egyik fia, Zachár Imre bankigazgató, aki ifjan Londonban, 1908-ban a négyszer százas úszóváltó tagjaként szerzett olimpiai ezüstérmet.

Thököly út 90. - Ilka utca 40.

Schweiger Gyula 1893-ban magának tervezte és építtette ezt a tekintélyes méretű, historizáló stílusú villát, de a millennium évében már új tulajdonosa volt dr. Harrach József személyében. Harrach a Zeneakadémia tanára - egy időben titkára - volt. 1903-tól Castelli Adolf építési vállalkozó a tulajdonos, aki hatlakásos bérházzá alakította át az épületet. 1907-től Bárd Mór zeneműkereskedő volt az egyik lakás bérlője. Üzlete a belvárosi Kossuth Lajos utcában működött, száz évvel ezelőtt ő volt a legnagyobb tekintély ebben az üzletágban. Az 1910-es években Paksy Béla gyógyszerészé volt a ház. A húszas évek elejétől ismét új tulajdonost neveztek meg a címtárak, Klein Pálnak, a Magyar Ruggyantaárugyár Rt. vezérigazgatójának személyében. Az 1940-es évektől az államosításig Krémer Márton csillár- és lámpagyáros tulajdona volt

Thököly út 92. - Ilka utca 39.

1890-ben építtette Kovács Ödön, a MÁV mérnöke, Baumgarten Sándor terve alapján. 1907-től Popper Mór nagykereskedő a tulajdonosa, akinek megbízásából a villát Hudetz János tervezte át neobarokk stílusban. Ekkor került homlokzatára a PM monogram. Popper 1919-ben halt meg, az épület az államosításig a család tulajdonában maradt.

Thököly út 95. - Hungária krt. 136.

A városképiét meghatározó jelentőségű, historizáló stílusú, háromemeletes bérházat Schüller István terve, alapján Sonnenberg Imre bizományi és szállítási üzlettulajdonos - több pesti lakóingatlan tulajdonosa - és Lafleur Lajos gyógyszerész építtette. A kezdő, de már akkor is termékeny hírlapi tárcaíró, Karinthy Frigyes 1907 körül lakott itt édesapjával és testvéreivel. Valószínűleg nem egészen egy évig: apja, a Ganz-tisztviselő József nevét nem listázza ezen a házszámon a címtár. Kosztolányi Dezsőné az egyetlen tanúnk erre, akitől tudjuk, hogy polgári lakásuk háromszobás volt, s hogy az apa hat gyerekével sűrűn váltogatta a lakóhelyét.

Thököly út 116.

Boda Imre László építész saját magának és családjának tervezett, 1918-ban felépített háza. Kitűnő példája annak, hogy a közízlés hogyan tért vissza a szecesszió burjánzásaitól a nyugodtabb történelmi stílusok

formáihoz. Elsősorban kőlapokkal burkolt homlokzata, kerítése, középkori és kora reneszánsz stílusjegyei érdemelnek figyelmet.

Thököly út 135. - Gyertyán utca 23.

A két világháború között sorozatban épült zuglói neobarokk bérházak tipikus példája. Kívülről manzárdtetős barokk kastélyt formáz, belül - építése idején - modern lakóház. Thököly úti homlokzatának díszítése felvonultatja a barokk és a neobarokk szinte teljes tárházát. 1933-ban épült Keresztessy Ödön asztalosmester - aki több nagy házat is építtetett Pesten - és neje, Olasz Etelka részére. A tervező Jakobik Gyula volt. Az államosítás előtti utolsó tulajdonosa özvegy Purt Ernőné. Purt Ernő a National Regisztráló Pénztárak Rt. vezérigazgató-tulajdonosa. 1945 után a ház alagsorában papírfeldolgozó kisüzem működött, ezt 1952-ben vegyi üzemmé alakították át.

Thököly út 136.

Itt, a műhellyel kiegészült, szolgalmi úton megközelíthető házban élt szüleivel, és itt töltötte gyermekkorát Kesjár Csaba. Ő volt az első magyar autóversenyző, aki Forma 1-es kategóriában szállt gépkocsiba. Huszonhat évesen, 1988. június 24-én szenvedett halálos balesetet a Nürnbergringen.

Thököly út 148/a.

A Gyarmat utcáig húzódó kettős telek az 1890-es évekre már egy kézben volt: a Thököly utat megvette, mögötte, a Gyarmat utcait pedig bérelte Schätz József, a 19. századi pesti vendéglátás és söripar kiemelkedő alakja. 1890-ben épült fel a ma is fennálló, a Thököly útra tájolt földszintes ház, melynek tervet Schmidt József jegyezte. Meg egy épület állt az ingatlanon, az utolsó Pesti Polgári Lövölde. Utóbbiban nyitotta meg 1894-ben Schätz a népszerűvé vált Zuglói Nagy Sörcsarnokát. Később meg egy mulatóházát, fából készült nyári helyiséget is a vendéglátás szolgálatába állított, nagyjából a Thököly es Gyarmat utcai telkek határánál, a mai Bácskai utca vonalában. A hazai történelem legnagyobb munkabeszüntetése, az 1906-os vasutassztrájk alkalmával itt volt a „sztrájkanya”. A Zuglói Nagy Sörcsarnok 1908-ban zárt be.

Thököly út 148/b.

Schätz József Thököly útra nyíló telekrészenek a mai Róna utcával is határos területen rendezkedett be 1909-ben Nordio Nazareno kőfaragó mester „márványipartelepe”. Műhelyében főleg síremlékeket gyártott, egyike volt azoknak az olasz iparosoknak, akik a 19. század közepétől a biztos üzleti siker reményében a rohamosan növekvő Budapestre telepedtek. Szaktársa és honfitársa Del Amico Alberico 1914-ben vette át a telep irányítását. Ő már nem számolhatott a Gyarmat utcára tájolt telekegységgel, azt az első magyar filmvállalkozás vásárolta meg a városi lövöldétől. A megmaradó félrészen továbbra is létező kőfaragó üzem meg a hatvanas években is kiszolgált a várost.

Thököly út 171.

A historizáló neoreneszánsz villa 1906-ban épült. Félköríves oromzatának fülkéjében Szent István király szobra áll. Tervezője Kerekes Antal, kivitelezője és tulajdonosa Hlavay György építőmester volt. Az 1920-as évektől Heisler József rendezte be a házban lakását és asztalosüzemét, faáru- és bútorgyárát. Az ingatlan államosítása után a „Fejlődés” Asztalos Kisipari Termelő Szövetkezet műhelyei működtek itt, a hetvenes évektől pedig Zugló szociális foglalkoztatója.

Uzsoki utca 36A-36B

Herminamező területét a 19. század közepén mérték ki nyaralótelkeknek. A két ingatlant egy telekként vette meg 1846-ban Elisabetha Rocsnik.

A név igazán ritka, csupán egy férfit tudunk azonosítani, őt is egy nemzedékkel korábbról. Rocsnik Ignác a pesti egyetem könyvtárszolgája volt, lakása a könyvtár épületében néhány évig otthont adott a Pestre költöző Katona Józsefnek. Az ifjú, még nem drámaíró beleszeretett a leányába, Bettibe, akit azonban 17 évesen férjhez adtak, s aztán első szülésébe belehalt. Talán Ignácnak volt egy fia is, akinek a lányát a tragikus sorsú nagynénire emlékezve keresztelték Erzsébetnek, és ő volt a vevő? Kideríthetetlen. De a kőhasáb a járdán - az egykor telekhatárt jelölő oszlop két betűje - az R és E bizonyosan az ő nevét őrzi.

A régi telek felén (36A) építtette fel méreletes villáját 1924-ben Keresztes Arthur, legitimista katonatiszt, nyugalmazott tábornok. A paloták mestere, Fellner Sándor tervezte. Az eklektikus műremek fővárosi védelem alatt áll.

Uzsoki utca 42.

A szimmetrikus, zárt alaprajzú, két üvegezett verandás tetőkilátóval magasított, romantikus-historizáló nyaraló építésére 1880-ban kapott engedélyt Singer Albert gabonakereskedő és felsége, Groszmann Erzsébet. Az 1890-es évektől egy Magyarországon letelepedő angol vállalkozó, a hazai mezőgazdasági gépgyártás megalapítója, Nicholson Fülöp a tulajdonosa. Örökösaitől Húvös József (1848-1914), a Budapesti Villamos Vasút Rt. elnöke, a földalatti vasút vezetője vásárolta meg az ingatlant, halála után pedig dr. Halász László, gimnáziumi tanár, a harmincas években a mátyásföldi (Corvin Mátyás) Reálgimnázium igazgatója lett az épület tulajdonosa. A 19. századi Zugló nyaralóinak épületein nem számított kuriózumnak a tetőkilátó, ugyanakkor a máig megőrzött építmények között már ritkaságnak számítanak.

Zichy Géza utca 6.

Koronghi Lippich Elek (1862-1924) miniszteri tanácsos, művészeti író számára 1905-ben Messinger Sándor építész tervezte a középkori forma-világot idéző neoromán stílusú villát. Itt élt az 1910-es években gróf Zichy Géza, a neves zongoraművész, a felkarú virtuóz, az utca névadója.

Zichy Géza utca 8.

Gyalus László (1865-1941) építész tervei alapján 1897-ben épült Szathmáry György (1845-1898) miniszteri tanácsos, akadémikus számára. 1922-ben Foltin Pongrácz, a Földhitelintézet igazgatója bővítette Szabó János terve alapján. A házban volt az utolsó otthona Gábor Andor írónak, aki 1945-től haláláig, 1953-ig lakta az épületet.

Zichy Géza utca 10. - Abonyi utca 33.

Gyalus László 1897-ben kelt tervei alapján László Fülöp (1869-1937) festőművész számára épült impozáns méretű, négy műtermes villa. A gótikus stílusú lovagvárat idéző épületet csak pár évig lakta az európai királyi udvarok kedvelt portréfestője, előbb kiadta bérbe, majd 1912-ben eladta. Ekkor az új tulajdonos, Paupera Ferenc bankár megbízásából Mathiosko Károly építőmester részben átalakította. Ebben a házban élt es alkotott 1905 es 1912 között a 20. század egyik legjelentősebb építésze, Lajta Béla (1873-1920). Majd az azóta eltelt bő száz év alatt több kiváló művész, író, színész is. Többek között Bajor Gizi (akkor Paupera felesége), Molnár Ferenc, Szendrő József, Szegvári Károly.

Hiányzó táblák:

Erzsébet királyné útja 2/a. – Hermina út 33.

Erzsébet királyné útja 30/B

Ilka utca 47.

Ilka utca 56.

Stefánia út 34-36.

Cházár András utca 10.

Izsó utca 5.

Thököly út 42/A

Thököly út 112/A

Stefánia út 20., 26., 107